

קוד האתיקה למוזאונים

מאנגלית: שרה ותיקאי

"ICOM קוד האתיקה למוזאונים" הינו אבן היסוד של ICOM. הקוד קובע נורמות בסיסיות לשימוש והתנהלות מקצועיים של מוזאונים ושל חברי הסגל שלהם. עם הצטרפותם לארגון מתחייבים חברי ICOM לנהוג על פי קוד זה.

"ICOM קוד האתיקה המקצועית" התקבל פה אחד באסיפה הכללית ה-15 של ICOM בבואנוס איירס (ארגנטינה), ב-4 בנובמבר 1986. הוא תוקן באסיפה הכללית ה-20 בברצלונה (ספרד), ב-6 ביולי 2001 ושמו שונה אז ל-"ICOM קוד האתיקה למוזאונים". הקוד עודכן על ידי האסיפה הכללית ה-21 בסאול (הרפובליקה של קוריאה) ב-8 באוקטובר 2004.

קוד האתיקה פורסם לראשונה בשלוש השפות הרשמיות של ICOM ותורגם לשפות רבות נוספות על ידי הוועדות של ICOM.

ICOM, 2017

Depot legal juin 2017

ISBN 978-92-9012-420-7

"ICOM קוד האתיקה למוזאונים" הוכן על ידי מועצת המוזאונים הבינלאומית. הוא מהווה קביעת אתיקה למוזאונים, אשר אליו מתייחסים חוקי ה-ICOM. הקוד משקף עקרונות המקובלים על כלל קהילת המוזאונים הבינלאומית. חברות ב-ICOM ותשלום דמי החבר השנתיים ל-ICOM מהווים התחייבות כלפי "ICOM קוד האתיקה למוזאונים".

קוד ICOM קובע סטנדרט בסיסי למוזאונים. הוא מוצג כסדרה של עקרונות הנסמכים על קווים מנחים לשימוש מקצועי כנדרש. במספר מדינות, סטנדרטים בסיסיים מסוימים מוגדרים על ידי תקנות החוק או הממשל. במדינות אחרות, ייתכן כי הכוונה שקביעת סטנדרטים מקצועיים בסיסיים יופיעו בצורת "הסמכה" או "רישום" של שיטות הערכה דומות. במקרה שסטנדרטים מסוג זה אינם מוגדרים, ניתן לקבל הכוונה באמצעות מזכירות ICOM, ועדה לאומית רלבנטית של ICOM, הוועדה הבינלאומית המתאימה של ICOM. כמו כן, המטרה היא שמדינות שונות וארגוניהן המקצועיים המתמחים במוזאונים ישתמשו בקוד זה כבסיס לפיתוח סטנדרטים נוספים.

"ICOM קוד האתיקה למוזאונים" פורסם לראשונה בשלוש השפות הרשמיות של הארגון: אנגלית, צרפתית וספרדית. ICOM מקבלת בברכה את תרגום הקוד לשפות אחרות וקבעה לשם כך קווים מנחים, אותם ניתן לקבל באמצעות המזכירות הכללית שלה.

בנושאים אתיים הדורשים תשומת לב ו/או התייחסות של ועדת האתיקה של ICOM, ניתן לפנות ליושב הראש שלה בדואר אלקטרוני:

ethics@icom.museum

תוכן העניינים

עמ'	נושא	עמ'	נושא
4	I המוזאונים משמרים, מפרשים ומפרסמים את המורשת הטבעית והתרבותית של האנושות	16	VI מוזאונים פועלים בשיתוף פעולה הדוק עם קהילות בעלות אוספים מקוריים
	המעמד המוסדי		מקור האוספים
	משאבים טבעיים		יחס כבוד לקהילות שהם משרתים
	משאבים פיננסיים	18	VII מוזאונים פועלים באופן חוקי
	סגל העובדים		מסגרת החוק
7	II מוזאונים בעלי אוספים, מופקדים על שמירתם לטובת החברה ולמען התפתחותה	19	VIII מוזאונים פועלים באופן מקצועי
	רכישת אוספים		התנהלות מקצועית
	הסרת אוספים		ניגוד עניינים
	טיפול באוספים	22	מילון מונחים
11	III מוזאונים בעלי אוספים מקוריים לביסוס ידע ולהנחלתו		
	ראיות ראשוניות		
	איסוף ומחקר מוזאוני		
13	IV מוזאונים מאפשרים להעריך, להבין ולנהל את המורשת הטבעית והתרבותית		
	תצוגות ותערוכות		

		משאבים אחרים	
		V מוזאונים בעלי משאבים המספקים שירותים והטבות לציבור	15
		שירותי זיהוי	

המוזאונים משמרים, מפרשים ומפרסמים

את המורשת הטבעית והתרבותית

של האנושות

העיקרון

המוזאונים אחראים על המורשת הטבעית והתרבותית, הן החומרית והן הרוחנית. אחריותם העיקרית של הגופים המנהלים והעוסקים בהכוונה האסטרטגית ובפיקוח על המוזאונים היא להגן, לעודד ולטפח מורשת זו, כמו גם את המשאבים האנושיים, הפיסיים והפיננסיים אשר הוקצו למטרה זו.

המעמד המוסדי

<p>לאפשר תיעוד</p> <p>הוועד המנהל חייב להבטיח שיש ברשות המוזאון חוקה, עמדה או מסמך ציבורי אחר בהתאם לחוקי המדינה, אשר מצהיר בפירוש על המעמד החוקי, ייעודו, קביעותו והעדר מטרות רווח של המוזאון.</p>	1.1
<p>הצהרה על הייעוד, המטרות והמדיניות</p> <p>הוועד המנהל חייב להכין, להפיץ ולהתנהל על פי הצהרתו על הייעוד, המטרות והמדיניות של המוזאון ועל תפקידו והרכבו של הגוף המנהלי.</p>	1.2

משאבים פיסיים

1.3	המיקום הוועד המנהל חייב לוודא כי מיקום המוזאון הולם ונמצא בסביבה נאותה, על מנת לאפשר למוזאון למלא את הפונקציות הבסיסיות המוגדרות בייעודו.
1.4	נגישות הוועד המנהל חייב לוודא כי המוזאון ואוספיו זמינים במשך שעות סבירות ובמהלך תקופות סדירות. יש לתת את הדעת במיוחד על אנשים בעלי צרכים מיוחדים.
1.5	בריאות ובטיחות הוועד המנהל חייב לוודא כי תקני הבריאות, הבטיחות והנגישות של המוסד מתאימים לסגל ולמבקרים.
1.6	מיגון מפני אסונות הוועד המנהל חייב לפתח ולתחזק מדיניות להגנת הציבור והסגל, האוספים ונכסים אחרים מפני אסונות טבע ומעשי אדם.
1.7	דרישות בטחון הוועד המנהל חייב להבטיח אמצעי בטחון נאותים להגנה על האוספים מפני גנבות או נזקים לתצוגות ולפריטים באזורי העבודה או בעת אחסונם באופן זמני לפני נידום.
1.8	ביטוח ושיפוי במוזאונים אשר בהם נוהגים לבטח את האוספים, הוועד המנהל חייב לוודא שהכיסוי הינו מספק וכולל גם את החפצים במהלך העברה או השאלה, כמו גם פריטים אחרים הנתונים לאחריות המוזאון. כאשר יש בביטוח סעיף שיפוי יש לדאוג לכיסוי מתאים גם עבור חומר שאיננו בבעלות המוזאון.

משאבים פיננסיים

<p>מימון</p> <p>הוועד המנהל חייב להבטיח שקיים מימון מספיק לביצוע ופיתוח פעילויות המוזאון. כל הכספים חייבים להיות מדווחים באופן מקצועי.</p>	1.9
<p>מדיניות מקורות הכנסה</p> <p>הוועד המנהל חייב לנהל מדיניות כתובה לגבי מקורות ההכנסה העשויה להתקבל באמצעות פעילויותיו, או בעקבות הכנסות ממקורות חוץ. ללא קשר למקורות המימון, המוזאונים חייבים לנהל ביקורת על תוכן ואמינותן של התוכניות, התצוגות והפעילויות.</p> <p>אסור שפעילויות המייצרות הכנסות תפגענה ברמת המוסד או בציבור המוזאון. (ר' (6.6)</p>	1.10

הסגל

<p>מדיניות ההעסקה</p> <p>הוועד המנהל חייב לוודא שכל פעולה הנוגעת לסגל העובדים תתבצע הן על פי מדיניות המוזאון והן על פי הנהלים ההוגנים והחוקיים.</p>	1.11
<p>מינוי מנהל או מנכ"ל למוזאון</p> <p>משרת המנהל או מנכ"ל המוזאון מהווה תפקיד מפתח. כאשר מתבצע מינוי, חברי הוועד המנהל חייבים לתת את דעתם על הידע והמיומנויות הנחוצים למילוי התפקיד ביעילות, כולל יכולת אינטלקטואלית, ידע מקצועי והתנהגות אתית ברמה גבוהה.</p>	1.12
<p>גישה לגופים האחראים</p>	1.13

המנהל או מנכ"ל המוזאון חייב להיות בעל אחריות וגישה ישירה לגופים המנהליים הרלבנטיים.	
כשירותו של סגל המוזאון	1.14
הנהלת המוזאון מחויבת להעסיק עובדים מקצועיים בעלי ידע ובקיאות כדי שיוכלו למלא את כל המוטל עליהם (ר' גם 2.19; 2.24; פסקה 8).	
הכשרת הסגל	1.15
יש לארגן דרכים מתאימות להמשך חינוכם והתפתחותם המקצועית של כל צוות עובדי המוזאון על מנת שיהוו כוח עבודה יעיל.	
ניגודים אתיים	1.16
הוועד המנהל לא ידרוש לעולם מחבר סגל העובדים לנהוג באופן העומד בסתירה לתנאי הקוד האתי, או בניגוד לחוק לאומי כלשהו, או בניגוד לגוף המתמחה בקוד האתי.	
סגל המוזאון והמתנדבים	1.17
הוועד המנהל חייב לאמץ מדיניות כתובה הנוגעת לעבודת מתנדבים והמעודדת יחסים חיוביים בינם לבין הצוות המקצועי של המוזאון.	
מתנדבים ואתיקה	1.18
הוועד המנהל חייב לוודא שמתנדבים העוסקים בפעילויות מוזאוניות או פרטיות, מכירים את "ICOM הקוד האתי של מוזאונים" במלואו, כמו גם קודים וחוקים רלבנטיים אחרים.	

מוזאונים בעלי אוספים -

מופקדים על שמירתם

לטובת החברה ולמען התפתחותה

העיקרון

על מוזאונים מוטלת החובה לרכוש, לשמר ולפרסם את אוספיהם, כתרומה לשמירה על בטחון המורשת הטבעית, התרבותית והמדעית. אוספיהם מהווים מורשת ציבורית משמעותית, הם בעלי מעמד מיוחד בחוק והם מוגנים על ידי תחיקה בינלאומית. חלק מהותי מפיקדון ציבורי זה הוא התפיסה של ניהול אחראי, הכולל בעלות חוקית, קביעות, תיעוד, הנגשה וגריעה של פריטים מהאוסף בצורה אחראית.

רכישת אוספים

<p>מדיניות האוספים</p> <p>הוועד המנהל של כל מוזאון חייב לאמץ ולפרסם מדיניות כתובה לגבי הרכישה, הטיפול, השימוש באוספים. בנוסף, חובה להבהיר במדויק את הסיבות שהביאו לקביעה שפריט מסוים לא יקוטלג, לא ישומר או לא יוצג (ר' 2.7; 2.8).</p>	<p>2.1</p>
<p>בעלות חוקית תקפה</p> <p>מוזאון לא ירכוש פריט או אוסף פריטים בקניה, במתנה, בהשאלה, בירושה או בהחלפה, אלא אם כן הוא בטוח בבעלות החוקית התקפה על הפריט. ראיה על בעלות חוקית בתוך המדינה אינה מעידה בהכרח על בעלות חוקית תקפה.</p>	<p>2.2</p>
<p>מקור/מוצא ובדיקת נאותות (דיו דיליג'נס)</p> <p>לפני כל רכישה יש לעשות מאמץ ולוודא שכל פריט או אוסף פריטים העומדים למכירה, מתנה, השאלה, ירושה או החלפה הושג בדרך חוקית ולא הוצא ממדינת המקור או מכל מדינה אחרת, אשר בה עלול היה להימצא באופן בלתי חוקי (כולל ארץ המוזאון עצמו). יש לבצע בדיקת נאותות בנושא זה ולחקור את כל תולדות הפריט החל מעת גילוי או מעת ייצורו.</p>	<p>2.3</p>

<p>פריטים שנתגלו בעבודת שטח ללא אישור</p> <p>המוזאון לא ירכוש פריטים כאשר סביר להניח שנתגלו בעבודת שטח ללא אישור או ללא בסיס מדעי, או על ידי גרימת הרס או נזק מכוון למונומנטים, לאתרים ארכיאולוגיים או גיאולוגיים, או לזנים מסוימים או לסביבה טבעית כלשהי. באותה המידה, אין לבצע רכישה אם לא ניתן לפרסם את גילוי הממצאים לבעלי השטח או לדייריו, לרשויות החוקיות או הממשלתיות.</p>	2.4
<p>חומרים רגישים מבחינה תרבותית</p> <p>אוספים של שרידי אדם וחומרים בעלי ערך מקודש יירכשו אך ורק אם ניתן לאחסנם ולשמרם בדרך מכובדת. משימה זו תבוצע על פי סטנדרטים מקצועיים ובהתאם לאינטרסים ולאמונות של חברי הקהילה, של קבוצות אתניות או דתיות אשר החומרים היו שייכים להן, ככל שקיים על כך מידע (ר' גם 3.7; 4.3).</p>	2.5
<p>מדגמים ביולוגיים או גיאולוגיים מוגנים</p> <p>המוזאון לא ירכוש מדגמים ביולוגיים או גיאולוגיים אשר נאספו, נמכרו, או הועברו בדרך כלשהי תוך הפרת חוק או אמנה מקומיים, לאומיים, אזוריים או בינלאומיים, הנוגעים להגנת חיות הבר או לשימור תולדות הטבע.</p>	2.6
<p>אוספים חיים</p> <p>כאשר האוספים כוללים מדגמים בוטניים או זואולוגיים חיים, יש לתת את הדעת במיוחד על הסביבה הטבעית והחברתית שמהם נלקחו, וכן להתחשב בכל חוק או אמנה מקומיים, לאומיים, אזוריים או בינלאומיים הנוגעים להגנת חיות הבר או לשימור תולדות הטבע.</p>	2.7
<p>אוספי עבודה</p> <p>מדיניות האוספים תכלול התייחסות מיוחדת לחפצים או מדגמים שנועדו למטרת עבודה או למטרת הוראה תוך שימת דגש על שימור התהליך התרבותי, המדעי או הטכני, יותר מאשר על החפץ עצמו. (ר' גם 2.1).</p>	2.8
<p>חריגה ממדיניות האיסוף</p>	2.9

<p>רכישת פריטים או מדגמים בשונה מהמדיניות המוצהרת של המוזאון תתבצע אך ורק בנסיבות חריגות. הוועד המנהל חייב לשקול את הדעות המקצועיות הקיימות ואת דעותיהם של כל הגופים הנוגעים בדבר. השיקולים יכללו את משמעות החפץ או קבוצת החפצים, כולל הקשרם במורשת התרבותית או הטבעית והעניין המיוחד של מוזאונים אחרים האוספים חומרים מעין אלה. אבל גם בנסיבות אלו אין לרכוש חפצים ללא בעלות תקפה (ר' 3.4).</p>	
<p>רכישות המוצעות על ידי חברי הוועד המנהל או על ידי סגל המוזאון</p> <p>יש להקדיש תשומת לב מיוחדת לכל פריט, בין אם הוא למכירה, תרומה, או מתנה בעלת הטבת מס, מחברי הוועד המנהל, מסגל המוזאון או בני משפחותיהם ואנשים הקרובים אליהם.</p>	2.10
<p>המוזאון כגנזך</p> <p>אין בקוד האתי הזה דבר אשר ימנע ממוזאון לפעול כגנזך עבור דגמים או חפצים שמקורם בלתי ידוע, או שנאספו או שהתגלו שלא כדין באתרים שהם באחריותו החוקית של המוזאון.</p>	2.11

גריעת פריטים מהאוסף

<p>סמכות לגריעת פריטים חוקית או אחרת</p> <p>2.12</p> <p>כאשר יש למוזאון סמכות חוקית המתירה לו גריעת פריט מהאוסף, או במקרה שהמוזאון רכש חפצים שניתנה לו הרשות לגריעתם במקרה הצורך, עליו למלא במלואן אחר דרישות הנוהל לפעולה זו, גם במקרים שהרכישה המקורית נעשתה עם הגבלות או עם תנאים מחייבים; זאת למעט מקרים בהם ניתן להוכיח בפירוש שציוות להגבלות מסוג זה הוא בלתי אפשרי או שהוא פוגע משמעותית במוסד; במקרה כזה, אם הדבר ניתן, מותר לבקש הקלות באמצעות הליכים חוקיים.</p>	
<p>גריעה ומכירה של יצירות מאוספי המוזאון</p> <p>2.13</p> <p>גריעת חפץ או קבוצת חפצים מאוסף המוזאון מותרת אך ורק תוך הבנה מלאה של משמעות הפריט, אופיו (אם ניתן לחדשו או לא), מעמדו החוקי וכל אפשרות לפגיעה באמון הציבור העלולה להיגרם בעקבות פעולה כזו.</p>	
<p>אחריות על גריעת חפץ ומכירתו</p> <p>2.14</p> <p>החלטה על גריעת חפץ ומכירתו חייבת להיות באחריות של הוועד המנהל, אשר יפעל בשיתוף פעולה עם מנהל המוזאון והאוצר של האוסף הנדון. הסדר מיוחד יכול לחול על אוספים למטרת עבודה או לצורך הוראה (ר' 2.7; 2.8).</p>	
<p>גריעת חפצים מהאוסף</p> <p>2.15</p> <p>לכל מוזאון חייב להיות נוהל המגדיר את התהליך של גריעת חפץ מהאוסף תרומתו, העברתו, המרתו, מכירתו, השבתו למקורו, או השמדתו; יש לנהל תיעוד מפורט של כל החלטות ההסרה של החפץ ושל אופן העברתו לגוף המקבל אותו. תמיד ובכל מקרה יוצע הפריט בראש ובראשונה למוזאון אחר.</p>	
<p>הכנסה ממכירת פריטים מהאוסף</p> <p>2.16</p> <p>אוספי מוזאונים הם פיקדון של קניין ציבורי ואין לנהוג בהם כבנכסים שניתן למכרם. כספים או פיצויים המתקבלים ממכירה של פריטים מהאוסף ישמשו אך ורק לטיוב האוסף הקיים ובדרך כלל לרכישות חדשות.</p>	
<p>קניית אוספים שנגרעו ונמכרו</p> <p>2.17</p>	

<p>סגל המוזאון, הוועד המנהל, בני משפחותיהם ומקורביהם לא יורשו לרכוש חפצים שנגרעו ונמכרו מתוך אחד האוספים שבאחריותם.</p>	
---	--

טיפול באוספים

<p>המשכיות האוספים</p> <p>המוזאון יקבע ויישם מדיניות אשר תבטיח כי אוספיו (קבועים וזמניים כאחד) והמידע הקשור בהם מתועד כיאות, הם זמינים לשימוש שוטף ויועברו הלאה לדורות הבאים במצב טוב ובטוח ככל שניתן.</p>	2.18
<p>האצלת האחריות לאוספים</p> <p>אחריות מקצועית הנוגעת לטיפול באוספים תוטל על עובדים שהתמנו בזכות הידע והמיומנות המתאימים או כאלה הפועלים תחת השגחה נאותה (ר' גם 8.11).</p>	2.19
<p>תיעוד האוספים</p> <p>אוספי המוזאון חייבים להיות מתועדים על פי תקנים מקצועיים מקובלים. תיעוד מעין זה יכלול זיהוי מלא ותאור של כל פריט, הקשריו, מקורו, מצבו, הטיפול בו ומיקומו הנוכחי. נתונים אלה יוחזקו במקום בטוח ויגובו בשיטות שחזור המספקות גישה למידע לסגל המוזאון ולמשתמשים מוסמכים אחרים.</p>	2.20
<p>הגנה מפני אסונות</p> <p>תשומת לב מיוחדת תוקדש לפיתוח מדיניות להגנה על האוספים במהלך סכסוך מזוין, אסון טבע או מעשה ידי אדם.</p>	2.21
<p>אבטחת נתוני האוספים</p> <p>כאשר ניתנת לקהל גישה לנתוני האוסף, המוזאון יפעיל בקרה למניעת גילוי מידע רגיש או מידע חסוי, אישי או אחר.</p>	2.22
<p>שימור מונע</p>	2.23

<p>שימור מונע הוא יסוד חשוב במדיניות המוזאון ובטיפול באוספיו. עובדי המוזאון נושאים באחריות בסיסית והכרחית ליצור ולקיים סביבה מוגנת לאוספים שבטיפולם בין אם הם מאוחסנים, מוצגים או מנויידים.</p>	
<p>שימור ושחזור אוספים</p> <p>המוזאון חייב לעקוב בתשומת לב אחר מצב האוספים, כדי להחליט מתי חפץ או סוג מסוים של חפצים עשויים להזדקק לעבודת שימור-שחזור בידי משמר-משחזר מקצועי. יש לדאוג בראש ובראשונה לייצוב מצבו של החפץ או של קבוצת חפצים. כל תהליכי השימור חייבים להיות מתועדים והפיכים ככל האפשר וכל שינוי חייב להיות נראה לעין, כך שניתן יהיה להבחין בינו לבין החפץ המקורי.</p>	2.24
<p>רווחת בעלי החיים</p> <p>מוזאון המחזיק ביצורים חיים יתחייב באחריות מלאה לבריאותם ולרווחתם. עליו להכין וליישם נוהל בטיחות להגנת העובדים והמבקרים, כמו גם של בעלי החיים עצמם. הנוהל יאושר על ידי מומחה לוטרניריה. ככל שיהיו שינויים גנטיים בבעלי חיים הם חייבים להיות מזוהים בבירור.</p>	2.25
<p>שימוש פרטי באוספי המוזאון</p> <p>סגל המוזאון, הוועד המנהל, משפחותיהם ומקורביהם או אנשים אחרים, לא יורשו להוציא פריטים מאוספי המוזאון, גם לא זמנית לשימוש פרטי כלשהו.</p>	2.26

מוזאונים בעלי**אוספים מקוריים****לביסוס ידע ולהנחלתו****העיקרון**

מוזאונים נושאים באחריות מיוחדת כלפי הציבור כולו לטיפול, להנגשה ולמחקר של אוספים מקוריים שברשותם.

אוספים מקוריים

<p>3.1 האוספים כמקור ראשוני</p> <p>מדיניות המוזאון חייבת לציין בבירור את המשמעות של האוספים כמקור ראשוני. יש להימנע ממדיניות המונעת על ידי אופנות אינלקטואליות עכשוויות ובנות חלוף.</p>	3.1
<p>3.2 זמינות האוספים</p> <p>למוזאונים אחריות מיוחדת להנגיש לציבור את האוספים ואת המידע הרלבנטי ככל שניתן. זאת, תוך התחשבות במגבלות המתעוררות בשל סודיות ובטחון.</p>	3.2

איסוף ומחקר מוזאוני

<p>3.3 איסוף בשטח</p> <p>מוזאונים העוסקים באיסוף פריטים בשטח חייבים לקבוע מדיניות התואמת לרמות אקדמיות והתחייבויות ישימות לחוקים והסכמים לאומיים ובינלאומיים. עבודת שטח תתבצע אך ורק תוך כיבוד והתחשבות בדעותיהן של הקהילות המקומיות, משאביהן</p>	3.3
--	-----

<p>הסביבתיים ומנהגיהן התרבותיים, יחד עם השקעת מאמצים להרחבת המורשת התרבותית והטבעית.</p>	
<p>איסוף יוצא דופן של פריטים מקוריים</p> <p>פריט שמקורו לא ידוע יכול במקרים חריגים להוות תרומה ניכרת לידע, עד כי יהיה זה לטובת העניין הציבורי לשמרו. הכללת פריט כזה באוספי המוזאון חייבת להתבצע בכפוף להחלטת מומחים בתחום הרלבנטי וללא דעה קדומה, לאומית או בינלאומית (ר' גם 2.11).</p>	3.4
<p>מחקר</p> <p>מחקר המתבצע על ידי סגל המוזאון חייב להתייחס לייעודו ולמטרותיו של המוזאון, ויש להתאימו לנהלים החוקיים, האתיים והאקדמיים המקובלים.</p>	3.5
<p>אנליזה הרסנית</p> <p>כאשר מבצעים בדיקה העלולה להיות הרסנית, יש לערוך רשימה מפורטת של החומר הנבדק ושל תוצאות הבדיקה, כולל פרסומן. כל אלה יהוו חלק מהמידע הקבוע של הפריט.</p>	3.6
<p>שרידי אדם וחומרים בעלי משמעות מקודשת</p> <p>מחקר אודות שרידי אדם וחומרים בעלי ערך מקודש חייב להתבצע בהתאם לסטנדרטים מקצועיים, תוך התחשבות ברצונות ובאמונות של הקהילות, של הקבוצות האתניות או של הקבוצות הדתיות להן השתייכו הפריטים, ככל שידוע (ר' גם 2.5; 4.3).</p>	3.7
<p>שמירה על זכויות יוצרים</p> <p>כאשר סגל המוזאון מכין חומר לתצוגה או מתעד מחקר שנעשה בשטח, חייבת להיות הסכמה ברורה בין הסגל לבין המוזאון האחראי בנוגע לזכויות היוצרים על מחקר מעין זה.</p>	3.8
<p>שיתוף מומחיות</p> <p>אנשים העוסקים במקצוע המוזאוני מחויבים לחלוק את בקיאותם וניסיונם עם עמיתיהם, אנשי אקדמיה וסטודנטים העוסקים במקצועות בנושאים רלבנטיים.</p>	3.9

<p>עליהם לכבד ולהוקיר את אלה שלימדו אותם בעבר, ולהעביר לידיעתם טכניקות חדשות מניסיונם, העשויות להועיל לזולתם.</p>	
<p>שיתוף פעולה בין מוזאונים לבין מוסדות אחרים</p> <p>סגל המוזאון יהיה מודע ויעודד את הצורך בשיתוף פעולה והתייעצויות בין מוסדות בעלי עניין ושיטות דומות של איסוף. הדבר חשוב במיוחד כאשר מדובר במוסדות להשכלה גבוהה ובשירותים ציבוריים מסוימים, שמחקרים הנערכים בהם עשויים להביא לידי גילויי אוספים חשובים, אשר אין ביטחון לגבי שימורם לדורות הבאים.</p>	<p>3.10</p>

מוזאוניס מאפשרים

להעריך, להבין ולנהל את

המורשת הטבעית והתרבותית

העיקרון

חובה מיוחדת מוטלת על מוזאוניס לפתח את תפקידם החינוכי ולמשוך קהלים נרחבים מתוך הקהילה, העיר או הקבוצה שהם משרתים. קשר עם הקהילה המקומית וקידום מורשתה הם חלק בלתי נפרד מתפקידו החינוכי של המוזאון.

תצוגות ותערוכות

<p>4.1 מיצגים, תערוכות ופעילויות מיוחדות</p> <p>מיצגים ותערוכות זמניות, מוחשיים ובלתי מוחשיים, ייערכו על פי הייעוד, המדיניות והמטרה המוצהרת של המוזאון. אין להתפשר בכל הנוגע לאיכות או לטיפול הנאות והשימור של האוספים.</p>	4.1
<p>4.2 פרשנות של תערוכות</p> <p>מוזאוניס חייבים לוודא שהמידע הניתן במיצגים ובתערוכות מבוסס היטב, מדויק ומקדיש תשומת לב הולמת לקבוצות אתניות או לאמונות דתיות.</p>	4.2
<p>4.3 תצוגת חומרים רגישים</p> <p>שרידי אדם וחומרים בעלי משמעות מקודשת יש להציג בדרך ההולמת סטנדרטים מקצועיים. אם ידוע – יש לקחת בחשבון את הרצונות והאמונות של בני הקהילה, והקבוצות האתניות או הדתיות המהוות את מקור הפריטים. יש להציגם תוך התחשבות ברגשות הכבוד האנושי של כל אדם או עם.</p>	4.3
<p>4.4 הסרה מתצוגה</p> <p>יש לטפל בבקשות להסרת תצוגה הכוללת שרידי אדם וחומרים בעלי ערך מקודש לקהילות המקור שלהם, בייעילות, תוך יחס של כבוד וברגישות. בקשות להשבת</p>	4.4

<p>חומרים מסוג זה לתצוגה, יטופלו בדרך דומה. מדיניות המוזאון חייבת להגדיר בבירור את נוהלי ההיענות לבקשות מסוג זה.</p>	
<p>תצוגת חומר שמוצאו בלתי ידוע</p> <p>מוזאונים יימנעו מהצגה או משימוש כלשהו בחומר שמוצאו מוטל בספק או אינו ידוע. עליהם להיות מודעים לכך שתצוגה או שימוש מעין זה עלולים להיתפס כיוחס סלחני למיצגים ולעודד סחר בלתי חוקי בקניין תרבותי.</p>	4.5

משאבים אחרים

<p>פרסומים</p> <p>מידע המתפרסם על ידי מוזאונים, בכל דרך שהיא, חייב להיות מבוסס היטב ומדויק, מתוך אחריות מדעית והתחשבות בקבוצות אתניות ובאמונות שונות. אסור שפרסומים בלתי מבוססים יפגעו ברמתו של המוזאון.</p>	4.6
<p>רפרודוקציות</p> <p>על המוזאונים לכבד את אמינותו של המקור. כאשר מבצעים שעתוק, רפרודוקציה או העתק של פריטים מן האוסף יש לסמן זאת בהסבר בולט לצד כל אחד מהם.</p>	4.7

מוזאונים בעלי משאבים

המספקים שירותים והטבות לציבור

העיקרון

מוזאונים עושים שימוש במגוון רחב של התמחויות, מיומנויות ומשאבים פסיים בעלי יישומים נרחבים מעבר למוזאון עצמו. ניתן לאגום משאבים או לספק שירותים כהרחבה של פעילויות המוזאון ובתנאי שפעילויות אלו יאורגנו באופן שלא יפגע בייעודו המוגדר של המוזאון.

שירותי זיהוי

<p>זיהוי של חפצים שנרכשו בדרך בלתי חוקית</p> <p>כאשר מוזאונים מספקים שירותי זיהוי, אסור שיפעלו בכל דרך שתוכל להתפס כאילו פעילות זו מביאה להם תועלת כלשהי, ישירות או בעקיפין. זיהוי ואימות של חפצים אשר קיים חשד שנרכשו, הועברו, יובאו או יוצאו באופן בלתי חוקי או אסור, לא יוצגו לציבור לפני שהודיעו על כך לרשויות הנוגעות בדבר.</p>	5.1
<p>אימות והערכה</p> <p>אומדן ערך האוספים של המוזאון יכול להתבצע למטרות ביטוח. חוות דעת על ערכם הכספי של חפצים אחרים יינתנו אך ורק על פי בקשה רשמית מטעם מוזאונים אחרים או מטעם רשויות ציבוריות או ממשלתיות המוסמכות לכך מבחינה חוקית. אולם, כאשר המוזאון עצמו עשוי לקבל מכך טובת הנאה, הערכת חפץ או אוסף פריטים חייבים להיעשות באופן עצמאי.</p>	5.2

מוזאונים פועלים בשיתוף פעולה הדוק

עם קהילות בעלות אוספים מקוריים

העיקרון

אוספים מוזאונים משקפים את המורשת התרבותית והטבעית של הקהילות אשר מתוכן באו. בשונה מנכסים רגילים אופיים של האוספים המקוריים עשוי לכלול זיקה איתנה לזהות לאומית, אזרית, מקומית, אתנית, דתית, או מדינית. אי לכך, חשוב שמדיניות המוזאון תענה על דרישותיו של מצב זה.

מקור האוספים

<p>שיתוף פעולה</p> <p>על מוזאונים ליזום שיתוף של ידע, תיעוד ואוספים עם מוזאונים ומוסדות תרבות בארצות ובקהילות המקור. עליהם לבדוק את האפשרות לפתח שותפויות עם מוזאונים במדינות או באזורים שחלק משמעותי ממורשתם אבד.</p>	6.1
<p>השבת קנין תרבותי</p> <p>על מוזאונים להיות ערוכים ליזום דיאלוג להחזרת קנין תרבותי למדינות או לעמי המקור. משימה זו תבצע באופן בלתי משוחד, בהסתמך על עקרונות מדעיים, מקצועיים והומניטריים. כמו כן, היא תבצע על פי חוקים ישימים מקומיים, לאומיים ובינלאומיים, שיש להעדיפם על פעילות ברמה ממשלתית או מדינית.</p>	6.2
<p>השבה של קנין תרבותי</p> <p>כאשר מדינה או עם תובעים השבת חפץ או אוסף שמוצאו מהם וניתן להוכיח כי הוצאו או הועברו תוך הפרת מוסכמות בינלאומיות ולאומיות, ומוכח כי הקניין הוא חלק מהמורשת התרבותית או הטבעית של אותה מדינה או אותו עם, המוזאון</p>	6.3

<p>המעורב בדבר חייב, בתנאי שהוא רשאי מבחינה חוקית לעשות זאת, לנקוט צעדים מידיים ואחראיים ולשתף פעולה בהחזרתו.</p>	
<p>חפצי תרבות מארץ כבושה</p> <p>מוזאונים יימנעו מקנייה או רכישה של חפצי תרבות משטח כבוש. עליהם לכבד במלואם את החוקים והמוסכמות לביצוע היבוא, היצוא וההעברה של חומרים תרבותיים או טבעיים.</p>	6.4

יחס של כבוד לקהילות שהם משרתים

<p>קהילות בנות זמננו</p> <p>כאשר פעילויות המוזאון נוגעות בקהילה בנות זמננו או במורשתה, רכישות יתבצעו אך ורק על בסיס הסכמה מודעת והדדית, ללא ניצול בעלי האוספים או מוסרי המיידע. כיבוד רצונה של הקהילה המעורבת הוא בעל חשיבות עליונה.</p>	6.5
<p>מימון פעילויות קהילתיות</p> <p>במהלך איתור של מימון עבור פעילויות הקשורות בקהילות עכשוויות, אין לפגוע בטובתן של קהילות אלו (ר' 1.10).</p>	6.6
<p>שימוש באוספים מקהילות עכשוויות</p> <p>שימוש המוזאון באוספים מקהילות עכשוויות ייעשה תוך הוקרת כבוד האדם, המסורות והתרבות העושים שימוש בחומר מעין זה. אוספים כאלה ישמשו לטובת קידום האנושות, ההתפתחות החברתית, הסובלנות והכבוד על ידי הנחלה חוצה גבולות של חברה, תרבות ולשון (ר' 4.3).</p>	6.7
<p>תמיכה בארגונים בתוך הקהילה</p>	6.8

המוזאונים חייבים ליצור סביבה ידידותית התומכת בקהילה (למשל, "ידידי המוזאון" וארגוני תמיכה אחרים), המכירים בתרומתה ומעודדים יחסים הרמוניים בין הקהילה לבין סגל המוזאון.	
---	--

מוזאונים פועלים

באופן חוקי

העיקרון

מוזאונים יהיו כפופים לחלוטין לחוקים ולהסכמים הבינלאומיים, האזוריים, הלאומיים והמקומיים. בנוסף על כך, הוועד המנהל יציית לכל ההסכמים או התנאים הנוגעים לכל היבט של המוזאון, אוספיו ופעולותיו.

מסגרת החוק

<p>תחיקה לאומית ומקומית</p> <p>7.1</p> <p>על מוזאונים לפעול על פי כל החוקים הלאומיים והמקומיים ולכבד את תחיקתן של מדינות אחרות ככל שהן נוגעות להתנהלותם.</p>	
<p>תחיקה בינלאומית</p> <p>7.2</p> <p>מדיניות המוזאון חייבת להכיר בתחיקה הבינלאומית דלהלן, הנחשבת לסטנדרט בהבנת "ICOM קוד האתיקה למוזאונים":</p> <ul style="list-style-type: none"> • אמנה לנושא הגנה על קניין תרבותי במקרה של סכסוך מזוין נגד תקנות לביצוע האמנה ("ועידת האג", פרוטוקול ראשון, 1954, ופרוטוקול שני, 1999); • אמנה לנושא אמצעי איסור ומניעה של יבוא, יצוא והעברת בעלות על קניין תרבותי (אונסקו, 1970); 	

<ul style="list-style-type: none"> • אמנה לנושא סחר בינלאומי בזנים הנתונים בסכנת הכחדה של עולם החי ועולם הצומח (ושינגטון, 1973); • אמנה לנושא מכלול זנים ביולוגיים (האו"ם, 1992); • UNIDROIT (המכון הבינלאומי לאיחוד החוק הפרטי) אמנה לנושא חפצי תרבות גנובים או מיוצאים באופן בלתי חוקי (UNIDROIT, 1995); • אמנה לנושא הגנה על מורשת תרבותית תת-מימית (אונסקו, 2001); • אמנה לנושא שמירה על המורשת התרבותית הבלתי מוחשית (אונסקו, 2003). 	
--	--

מוזאוני פועלים

באופן מקצועי

העיקרון

הסגל המקצועי של המוזאון יתנהל על פי הסטנדרטים והחוקים המקובלים, מתוך יחס של כבוד והוקרה למקצועם. העובדים יגנו על הציבור מפני התנהגות בלתי חוקית או בלתי מקצועית וינצלו כל הזדמנות ליידע ולחנך את הציבור באשר למטרות, ליעדים ולשאיפות של המקצוע, על מנת לפתח הבנה ציבורית טובה יותר של תרומת המוזאון לחברה.

התנהלות מקצועית

<p>8.1 הכרת התחיקה הרלבנטית</p> <p>כל חבר במקצוע המוזאוני חייב להתמצא בתחיקה הרלבנטית הבינלאומית, הלאומית והמקומית של תנאי העסקתו. יש להימנע ממצבים שניתן לפרשם כהתנהגות בלתי ראויה.</p>	8.1
<p>8.2 אחריות מקצועית</p> <p>חברים במקצוע המוזאוני מחויבים לנהוג על פי המדיניות וההליכים של המוסד המעסיק אותם. אולם, הם רשאים להתנגד בדרך נאותה לנהלים הנתפסים כמזיקים למוזאון, למקצוע, או לנושאי האתיקה המקצועית.</p>	8.2
<p>8.3 התנהגות מקצועית</p> <p>נאמנות לעמיתים ולמוזאון המעסיק היא אחריות מקצועית חשובה, החייבת להתבסס על שמירת אמונים לעקרונות האתיים הבסיסיים המהווים חלק מהמקצוע. עקרונות אלו יתאימו לתנאי "ICOM קוד האתיקה למוזאוני" ויהיו מודעים לכל קוד או מדיניות אחרת הנוגעים לעבודה מוזאונית.</p>	8.3
<p>8.4 אחריות אקדמית ומדעית</p>	8.4

<p>על החברים במקצוע המוזאוני לקדם את המחקר המדעי, השימור והשימוש במידע על האוספים. עליהם להימנע מכל פעילות העלולה להביא לידי אובדן נתונים אקדמיים ומדעיים מסוג זה.</p>	
<p>השוק הבלתי חוקי</p> <p>חברים במקצוע המוזאוני לא יתמכו בסחר או בשיווק בלתי חוקי בקניין טבעי או תרבותי, בין ישירות ובין בעקיפין.</p>	8.5
<p>סודיות</p> <p>חברים במקצוע המוזאוני חייבים לשמור על מידע סודי שהושג במהלך עבודתם. מידע אודות פריטים שהובאו למוזאון למטרת זיהוי הוא סודי ואין לפרסמו או להעבירו למוסד או לאדם אחרים, ללא הרשאה מפורשת מהבעלים.</p>	8.6
<p>המוזאון ובטחון האוספים</p> <p>מידע על בטחון המוזאון או על אוספים פרטיים ועל אתרים שבהם נערך ביקור במסגרת תפקיד רשמי, חייב להישמר בסודיות מוחלטת על ידי סגל המוזאון.</p>	8.7
<p>חריגה מחובת הסודיות</p> <p>הסודיות כפופה לחובה החוקית לסייע למשטרה או לרשויות מתאימות אחרות בחקירה על האפשרות של גנבה, רכישה בלתי חוקית, או רכוש שהועבר בדרך אסורה.</p>	8.8
<p>עצמאות אישית</p> <p>חברים במקצוע המוזאוני זכאים אמנם למידה מסוימת של עצמאות אישית, אולם עליהם להבין שלא ניתן לעשות הפרדה מוחלטת בין עסק פרטי או אינטרס מקצועי לבין המוסד המעסיק אותם.</p>	8.9
<p>יחסים מקצועיים</p>	8.10

<p>חברים במקצוע המוזאוני יוצרים יחסי עבודה עם אישים רבים אחרים, בתוך המוזאון שבו הם עובדים ומחוצה לו. מצופה מהם להעניק את שרותיהם המקצועיים לאחרים ביעילות ועל רמה גבוהה.</p>	
<p>התייעצות מקצועית</p> <p>כדי להגיע להחלטה נכונה מוטלת על הצוות אחריות מקצועית להתייעץ עם עמיתים בתוך המוזאון או מחוצה לו, כאשר הידע הקיים במוזאון הוא בלתי מספק.</p>	8.11

ניגוד עניינים

<p>מתנות, טובות הנאה, הלוואות, או הטבות אישיות אחרות</p> <p>עובדי המוזאון לא יקבלו מתנות, טובות הנאה, הלוואות, או הטבות אישיות אחרות, אם אלה יוצעו להם בהקשר לתפקידם במוזאון. לעיתים, יש ומחוות נימוסין תכלול מתן או קבלת מתנות, אבל הדבר חייב להיעשות תמיד בשם המוסדות המעורבים בדבר.</p>	8.12
<p>העסקת חוץ או אינטרסים עסקיים</p> <p>עובדי המוזאון זכאים אמנם למידה של עצמאות אישית; אולם עליהם להבין שאין לעשות הפרדה מוחלטת בין עסק פרטי או אינטרס מקצועי לבין המוסד המעסיק אותם. הם אינם רשאים לקבל עבודה נוספת בתשלום, ואף לא עמלות חיצוניות המנוגדות, או העלולות להתפרש כמנוגדות, לאינטרסים של המוזאון.</p>	8.13
<p>סחר במורשת טבעית או תרבותית</p>	8.14

<p>עובדי המוזאון לא ייקחו חלק, ישירות או בעקיפין, בסחר (קניה או מכירה למטרת רווח) במורשת טבעית או תרבותית.</p>	
<p>אינטראקציה עם סוחרים</p> <p>עובדי המוזאון לא יקבלו כל מתנה, אירוח, או כל צורת הטבה שהיא מסוחר, מוכר במכירה פומבית, או כל אדם אחר, המוצעים כתמריץ לרכוש או לגרוע פריט מהתצוגה במוזאון; כמו כן לא ינקטו, או לא יימנעו מנקיטת פעולה רשמית. יתר על כן, עובד מוזאון לא ימליץ לפני איש ציבור על סוחר, על מוכר במכירה פומבית, או על מעריך כלשהם.</p>	8.15
<p>איסוף פרטי</p> <p>עובדי המוזאון לא יתחרו במוסדם על רכישת חפצים או על כל פעילות איסוף שהיא. יש לנסח הסכם בין הסגל המקצועי של המוזאון והגוף המנהלי בנוגע לכל איסוף פרטי וחובה לפעול על פיו בדקדקנות.</p>	8.16
<p>שימוש בשם ובסמל המסחרי של ICOM</p> <p>שם הארגון, ראשי התיבות שלו וסמלו המסחרי לא ינוצלו למטרות קידום או הסבה לטובת כל פעולה שתהיה לשם עשיית רווח.</p>	8.17
<p>ניגודי עניינים</p> <p>במקרה שיתפתח ניגוד עניינים בין אדם פרטי לבין המוזאון האינטרסים של המוזאון יקבלו עדיפות.</p>	8.18

מילון מונחים

הערכה/אומדן (Appraisal)

אישור/אימות והערכת חפץ או קבוצת פריטים. במדינות מסוימות, המונח משמש להערכה עצמאית של מתנה מוצעת, למטרות הטבת מס.

ניגוד עניינים (Conflict of interest)

מקרה שבו קיים אינטרס אישי או פרטי המעורר עימות בין עקרונות במהלך עבודה, ועל ידי כך מעיב, או נראה כמעיב, על האובייקטיביות של קבלת החלטות.

משמר-משחזר (Conservator-Restorer)

עובדי המוזאון או צוות עצמאי המוסמך לבצע בדיקה טכנית, שימור, שיחזור ושיקום של קניין תרבותי. (למידע נוסף ר' "ICOM News" כרך 39, מס' 1 (1986), ע' 5-6).

מורשת תרבותית (Cultural heritage)

כל חפץ או מושג הנחשב כבעל ערך אסתטי, היסטורי, מדעי, או רוחני.

מיקח וממכר (Dealing)

קניה ומכירה של פריטים למטרת רווח אישי או מוסדי.

בדיקת נאותות (Due diligence)

החובה לעשות כל מאמץ לקביעת העובדות של מקרה לפני קבלת החלטה על דרך פעולה; במיוחד בזיהוי המקור וההיסטוריה של הפריט – לפני רכישתו.

ועד מנהל (Governing body)

האנשים או הארגונים המוגדרים על פי תחיקת המוזאון כבעלי סמכות, האחראים להמשכו הרציף, לפיתוחו האסטרטגי ולמימונו.

פעילויות המסבות הכנסות (Income-generating activities)

פעילויות המכוונות להסב רווח כספי או תועלת לטובת המוסד.

בעלות חוקית (Legal title)

זכות חוקית לבעלות על נכס במדינה הנוגעת בדבר. במדינות מסוימות, זאת יכולה להיות זכות בלתי

מספקת שהוענקה, למרות אי עמידה בדרישות של בדיקת הנאותות.

סטנדרט בסיסי (Minimum standard)

רמה אשר אליה סביר לצפות שכל המוזאונים וצוותי עובדיהם ישאפו. למדינות מסוימות יש תפיסות משלהן לגבי סטנדרטים בסיסיים.

***מוזאון**

מוזאון הוא מוסד קבוע, ללא כוונת רווח, בשרות החברה והתפתחותה, פתוח לקהל, אשר רוכש, משמר, חוקר, מיידע ומציג את המורשת המוחשית והבלתי מוחשית של האנושות וסביבתה, למטרות חינוך, לימוד והנאה.

הסגל המקצועי של המוזאון* (Museum professional)

הסגל המקצועי של המוזאון כולל את כל עובדי המוסדות המוגדרים כמוזאונים, בהתאם לכתוב במאמר 3, קטעים 1 ו-2 של תקנוני ICOM (ICOM Statutes); וכן עובדים אשר בתוקף מעמדם, פעילותם העיקרית היא מתן שירותים והעברת ידע מקצועי לציבור ולקהילות המוזאונים.

מורשת טבעית (Natural heritage)

כל דבר טבעי, תופעה או מושג, הנחשבים כבעלי ערך מדעי או כביטוי רוחני.

מוסד ללא כוונת רווח (Non-profit organization)

גוף שהוקם באופן חוקי – מאוגד או בלתי מאוגד – אשר הכנסתו (כולל כל עודפים או רווחים) משמשת בלעדית לטובת פעילותו של אותו הגוף. המושג "לא למטרת רווח" הוא בעל משמעות זהה.

מקור/מוצא (Provenance)

ההיסטוריה והבעלות של פריט במלואן, מעת גילוי או היווצרותו ועד הווה, אשר באמצעותן נקבעות האותנטיות והבעלות עליו.

בעלות תקפה (Valid title)

זכות בלתי מעורערת על בעלות הנכס, הנסמכת על מוצאו המלא של הפריט מעת גילוי או יצירתו.

*יש לציין שהגדרות המושגים "מוזאון" ו"הסגל המקצועי של המוזאון" המוזכרות במילון מונחים זה הן כפי שהן מופיעות בתקנוני ICOM, וכפי שאומצו על ידי "האספה הכללית המיוחדת של ICOM" במילנו (איטליה), שהתקיימה ב-9 ביולי 2016.